

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
— rândul cu litere garmond.

Nr. 7798 Bis.

CONCURS.

Devenind vacant un stipendiu dela stat în suma de Cor. 1000, destinat pentru absolvenții de teologie din arhidieceză, cari continuă studiile la universitate, pentru conferirea aceleia se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Cererile de concurs sunt a se înainta la Consistorul arhidiecezan, provăzute cu următoarele documente:

1. Carte de botez;
2. Testimoniu de maturitate;
3. Absolutoriu teologic;
4. Testimoniu de paupertate;
5. Alte eventuale documente recomandatoare.

Sibiu, 10 Octomvrie 1917.

Consistorul arhidiecezan.

Chestia de nationalitate

Sibiu, 23 Noemvrie n.

Nu mai încape nici o îndoială, că vina pentru dimensiunile cele mari, pe cari le-a luat războiul actual, în care e implicată aproape lumea întreagă, o poartă Anglia. Istoria imparțială va trebui să stabilească acest adevăr. Din motive curat economice, din lăcomia de a fi ea singură, nu numai stăpâna mărilor, ci și stăpâna comerțului și a industriei, a băgat în focul năpraznic al războiului statele și popoarele, cari s'au lăsat să fie ademenite de promisiunile ei.

Aceste promisiuni ale Angliei n'au fost însă de caracter economic, ci cu totul de altă natură. Anglia a atras pe rând statele în mrejele ei și a căutat să și le aservească pe tema *ideei naționale*, a chestiei de naționalitate, foarte ademenitoare pentru toate statele cu idealuri naționale. Franța n'a intrat în război din motive negustorești, ci a adus, împinsă de Anglia, jertfele enorme de până acuma pentru reîncorporarea provinciilor Alsăsa și Lorena, pe cari le-a pierdut la 1871. Italia încă a intrat în război din «sacral egoism» național, din dorul de a pune mâna pe părțile din monarhia noastră, locuite de italieni. România a voit să aibă Ardealul, Serbia a râvnit la Bosnia și Herțegovina, la Croația și Slavonia, poate că și la părțile din Banat, locuite de sârbi, ba însași aliata noastră, Bulgaria, încă a intrat în război pentru a face și ea, cu ajutorul puterilor centrale, întregirea neamului și a statului bulgar.

În ultima analiză deci războiul actual se poartă sub lozincă *ideei naționale*, după cum a constat lucrul acesta și domnul *Csánki Dezső*, distinsul istoriograf maghiar, în vorbirea rostită în Martie anul trecut în adunarea generală a societății istorice maghiare. Fiind prin urmare motivul cel mai adânc al purtării războiului,

nu pentru păcătoasa Anglia, ci pentru celelalte puteri și state atașate ei, ideea națională, sau chestia de naționalitate, e de sine înțeles, că și la legarea păcii, dacă e să se facă o pace durabilă și mulțumitoare pentru toți: chestia de naționalitate va juca un rol de frunte.

Am văzut, că și în propunerea de pace a papei dela Roma s'a pus pond pe mulțumirea popoarelor de pretutindenea, iar comitetul pregătit al conferenței de pace dela Stockholm, — care nu s'a întrunit și cine știe dacă peste tot se va mai întruni, — a precizat în proiectul său de pace în mod amănunțit drepturile pe cari ar trebui să le primească popoarele din statele poliglote. Chestia de naționalitate e deci la ordinea zilei și ea va trebui să fie rezolvată în statele în cari există, în statele compuse din mai multe popoare.

Chestia de naționalitate va forma obiect de discuție și în conferența de pace din Berna, care s'a deschis Luni, săptămâna aceasta și la care participă din Ungaria, între cari și distinsul sociolog maghiar *Dr. Iászi Oszkár*. Acesta a compus un proiect cu privire la rezolvarea chestiei de naționalitate, publicat într'un număr mai recent al ziarului «*Világ*», din care reproducem și noi următoarele părți interesante:

...«Studiind chestiile diferite de naționalitate din statele europene și comparându-le cu experiențele din Ungaria, cu privire la rezolvarea concretă a chestiei de naționalitate se poate stabili ca formulă generală următoarea, bazată pe trei principii:

1. Tot ce precipitează democratizarea vieții de stat și a vieții sociale, e favorabil totodată și pentru pacea dintre naționalități. În prima linie democratizarea parlamentului și întărirea ideii autonomiei duce în mod necesar la potolirea certelor naționaliste.

2. Urmarea logică ulterioară a acestei dezvoltări democratice e pretenșiunea, ca cele mai elementare și mai fundamentale trebuințe sociale ale mulțimilor mari de popor să fie satisfăcute *în limba lor maternă*. Oricum s'ar rezolva chestia limbei interne de stat, chestia instrucției publice superioare, oricum s'ar asigura unitatea necesară principiară a culturii, administrației și justiției: e clar, că pacea naționalităților nu poate fi asigurată până când nu va căpăta fiecare naționalitate singuratică *școală bună cu instrucție în limba ei proprie maternă*, și până când autoritățile și judecătoriile, cari ajung în atingere nemijlocită cu poporul, *nu posed perfect de bine limba acestuia, în vorbă și în scriere*. Acesta e totodată singurul mijloc, ca naționalitățile să învețe cu succes și cu zel limba statului, ca mijlocitoare spirituală între cultura și economia comună a popoarelor împreună locuitoare.

3. Dreptul acela al fiecărei naționalități, de a și putea *desvolta în libertate limba și cultura*, trebuie să fie

nu numai recunoscut și respectat, ci și *sprrijinit din partea statului*, corăspunzător proporției numerice a naționalităților și corăspunzător contribuției lor la sarcinile comune.

Aceste pretențiuni principiare la nici un caz nu eshauriază cuprinsul întreg al năzuințelor speciale ale naționalităților, și nu dau deslegare deplină chestiei. Dar totuși ele înseamnă un *program minimal*, o bază, pe care politica cu conținut social poate să clădească mai departe. O astfel de politică nu va uita, că executarea concretă a acestor principii nu aparține teoriei, ci praxei. Sigur, că cu totul altcum trebuie procedat acolo, unde stăm în fața unui popor compus în bună parte din țărani, decât acolo, unde s'a dezvoltat un mare proletariat industrial; altcum acolo, unde domnesc tradiții vechi culturale, și iarăși altcum acolo, unde acestea lipsesc. Cu totul altcum într'un stat bine centralizat și iarăși altcum în cazul, când organele autonome sunt pe deplin dezvoltate. Altcum, când e vorba nu-vorba de mai multe milioane de oameni. Altcum acolo, unde a domnit viața intensivă particulară de drept public, și altcum acolo, unde despre aceasta peste tot nu poate fi vorba.

La deslegarea acestor chestiuni nu e permis nici odată să se scape din vedere, că *chestia de naționalitate e permanent în dezvoltare*. Dacă astăzi de exemplu ar fi ridicarea unei universități pe seama culturii unei anumite naționalități o erogatiune cu totul nemotivată, peste câteva decenii pretenșiunea aceasta poate să devină necesară și justă. Lucrul principal e acela, ca *să tratăm chestia de naționalitate cu elasticitate și în spirit liberal*, și ca cei dela guvern să înțeleagă totdeauna, că despre ce e vorba, anume: că în respectivele pretențiuni ce e interes cu adevărat social și ce e suprapretenșiune, esită din curată clicărie, ori din ideologie? Asupra noastră, a pacifiștilor, cade pe terenul acesta suprema misiune, de a câștiga valoare programului minimal naționalist, schițat mai sus, iar în opiniunea publică, înveninată de șovinism, avem să altuim convingerea, că existența statului modern o periclitează numai chestia naționalistă îndârjită în mod meșteșugit și cu forța, chestia naționalistă strânsă între bariere antiliberale, și nici decum chestia de naționalitate, eliberată din dinți veninoși de spirital politică democratice și umane. Din contră, dezvoltarea neconturbată a singuraticelor naționalități poate să devină izvor de efecte bogate și productive reciproce pe seama statului acela, care cu prudență știe să canalizeze forțele adormite ale propriilor sale naționalități».

Frumos, ca totdeauna, își precizează domnul *Iászi* părerile în chestia de naționalitate, și din partea noastră nu putem face altă declarație asupra lor, decât că *le subscriem*, în întregime.

Din Budapesta. Marți după amiază la orele trei și jumătate a ținut dieta prima ședință a sesiunii de eamnă. Ministrul prezident, domnul *Wekerle*, a prezentat bugetul anului și mai multe proiecte de legi despre urcarea dărilor de avere și de câștig, și a prezentat în esoseul făcut în fața dietei și icoana situației financiare a țării. Budgetul și legile de dare au trecut la comisiuni. Legea despre dreptul electoral n'a putut fi prezentată dietei în ședința aceasta, fiindcă nu a primit încă sancționarea prealabilă, din motivul, că Majestatea Sa se află la front. Au urmat în dietă interelările urgente. Conte Stefan *Tisza* a întrebat, dacă și acum sunt în vigoare înțelegerile de mai nainte cu guvernul austriac în privința aprovizionării. Răspunde ministrul de alimentare, contele *Hadik*. Deputatul *Landauer* cere lămuriri în privința propagandei pentru împrumutul de război. Răspunde ministrul-prezident *Wekerle*. Contele Stefan *Tisza* cere orientare în privința chestiei polone. Ministrul president *Wekerle* crede, că reînființarea statului polon întimpină simpatii generale. Intrucât deslegarea chestiei se va face în oarecare legătură cu monarhia noastră, se va cere negreșit consentimentul legislaturii. Patru interelări urgente s'au adresat apoi guvernului în chestia atacurilor din parlamentul austriac îndreptate în contra *Un-* răspuns, că guvernul austriac stă departe de aceste atacuri și că guvernul a adresat memorand regelui și chestia aceasta, primind asigurarea, că regele se va împotrivi tuturor năzuințelor îndreptate în contra integrității teritoriale a statului ungar. (Aciamări vii la adresa regelui.) Răspunsul se ia la cunoștință cu unanimitate. În ședința de Mercuri după amiază încă s'au rostit câteva interelări. Joi au fost aleși membrii delegațiunii ungare și membrii în comisiunea pentru cuotă, iar astăzi, Vineri, se iau în dezbateră proiectele mai mărunte de legi, referitoare la urcarea dărilor.

Proba creștinismului

în războiul mondial.

III. Anticreștinismul necredinței și războiul.

«Celce crede în fiul, are viața de veci; iar celce nu crede în fiul, nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu rămâne peste el». (Ioan 3, 36).

Iubiti ascultători! Necredința modernă neagă nu numai pe Dumnezeu, ci mai ales dumnezeirea lui Cristos. Ea neagă nu numai orice adevăr al recunoașterii naturale a lui Dumnezeu, ci mai ales supranaturala, nouă prin Cristos împărtășita învățătură a credinței. Ea neagă nu numai orice răspundere înaintea lui Dumnezeu și a conștiinței proprii, ca glas al lui Dumnezeu în internul ei, ci mai ales ori ce răspundere înaintea lui Cristos, judecătorul din viitor al lumii. Ea nu numai că nu cunoaște nici o îndatorire față de tablele legii de pe muntele Sinai, ci mai ales nici o îndatorire față de legile creștine din predicele de pe munte. Pe scurt, necredința modernă neagă și combate misiunea divină a lui Cristos, neagă și combate divinitatea religiei creștine, împreună cu sublimelme și mângăetoarele ei învățăături despre credință și morală, cari aproape de două mii de ani, înviorate și pătrunse de puterea grației divine, au condus omenii din adâncul depravării morale și din cea mai adâncă noapte a întunecului spiritual la recunoașterea adevărului, la moralitate nobilă, la civilizațiune.

Iar prin aceea, că necredința a negat creștinismul și lumina sa învăpăeată, stângându-o în nenumărate inimi, — s'a făcut vinovată și pentru izbucnirea groaznicului război mondial, care a dat acum peste omenime. Pentru că necredința neagă *orice dogmă de credință* a creștinismului, care

